Hva skjedde her'a, liksom?

Kunsten har endelig kommet til Norge, og Kristian Skylstad liker Gardar Eide Einarssons nye utstilling på samme måte som han liker *Terminator Salvation*.

KUNSTESSAY
Kristian Skylstad

Beauty makes me happy, design does not make me happy.

THOMAS HIRSCHHORN

For seks år siden sto jeg i et skittent studio i Youngsgate og stirret på et bilde av Einarsson kun iført en Mikke Mus t-skjorte, og tenkte: «Denne fyren er ikke så kjedelig som jeg trodde.» I hvert fall var han demonstrativt til stede som actionfigur i sitt eget kunstnerskap, med alt det fører med seg av potensielle stigma når man endelig *breaker*. På Astrup Fearnley denne gangen blir man først overrasket over hvor tomt det er der. Man blir oppmerksom på at denne kunstneren virkelig respekterer institusjonen og hvordan den på sitt beste kan hjelpe arbeider å puste.

OK. En ting er viktig. Vi må gi faen i hvor Einarsson bor og i tatoveringene hans, for en gangs skyld. Det har null relevans. Arbeider som *Caligula* og *Our Rival the Rascal* viser hvor viktig research er blitt i kunstnerisk virke. De som er kritiske til Einarssons lettfattelige overflatebehandling, de som ser på ham som en mekaniker uten sjel, må forstå at arbeidet til akkurat denne kunstneren primært skjer før overflaten blir kreert. Under denne administrerer Einarsson et enormt og anmassende system av referanser.

Jesus saves us leser jeg. Skulpturen snurrer. *Remake* av en rekvisitt fra en Dirty Harry-film, husker ikke hvilken. Selv om Einarssons referanser ofte er obskure, er de aldri tilfeldige. Hans uttalte fascinasjon for antagonister, det være seg terrorister som Timothy McVeigh eller gale despoter som Caligula, tydeliggjør hvordan kunstnerens sympati kompromissløst graviterer mot avleiringer av individer som er på skjæringskurs med kollektivet. Kommunikasjon står ikke nødvendigvis på agendaen. Så lenge verkene har verdi for ham, så skal de ha verdi for meg. Og det er jo veldig selvsikkert. Det trenger vi i Norge. Det å se kunst skal kreve litt arbeid. Som her. Akkurat som det snurrende Jesus-skiltet er portrettet av Marvel-karakteren The Hate Monger, som viser seg å være en reinkarnasjon av Hitler, *beyond* billig som konsept, men beskriver veldig presist stemningen de siste ti årene. Frykten vi går og bærer på for at Hitler skal være gjenfødt i en annen kropp, eller flere.

Einarsson bruker forslitte modeller i sitt kunstnerskap, men gjenskaper dem med vår tids kynisme. Det er stygt, det er pent og det er ikke minst kvalmende. Punchline etter punchline møter meg. Og jeg

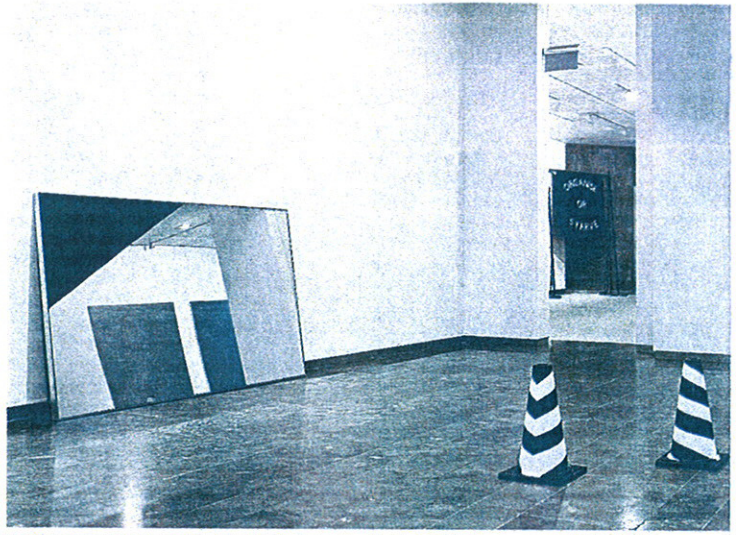

Subtilt: Kommunikasjon står ikke nødvendigvis på agendaen for Gardar Eide Einarsson, mener Kristian Skylstad: Et tilsynelatende referansetomt speil får først mening når man vet at det brukes for å begrense selvmord på t-banen i Tokyo.
FOTO: VEGARD KLEVEN/ASTRUP FEARNLEY

må ignorere mitt behov for subtilitet og prøve å forstå verkene på institusjonens og kunstnerens premisser. For er det en ting verken Astrup eller Einarsson jobber med, så er det subtilitet. Dette skal selges. Likevel henter Einarsson konsekvent symbolene sine fra lukkede miljøer og opphøyer verdien av disse universene. Tragedie får en verdi når han fjerner dramaet ved å befinne seg i undergrunnen, i det tilsynelatende referansetomme og patetiske speilet som står lent inntil veggen til høyre ned trappen. Dette verket, *Sucide Mirror*, beskriver poenget når man forstår at det brukes for å begrense selvmord i Tokyo. Det er vanskeligere å kaste seg foran toget hvis du må se deg selv i øynene samtidig.

På åpningen går det rykter om en lydskulptur som ikke er tilgjengelig for de over 22. Myteskaping i praksis. Jeg sto i køen av folk som var skeptiske til Einarsson og må innrømme at jeg dro til Fearnley med en viss skadefryd. Jeg trodde rett og slett ikke at kunstneren ville være i stand til å mestre dette sjelløse rommet. Og selv om jeg egentlig ikke ville dra inn Matias Faldbakken i dette regnestykket, må han inn i og med at han mestret Samtidsmuseet, dette misfosteret av en institusjon, for et knapt år siden.

Der Faldbakken med *Shocked Into Abstraction* beseiret et umulig rom elegant ved å holde igjen, skulle man tro Einarsson ville forsøkt å *gunne på*, og feile slik Bjarne Melgaard feilet i forrige runde. Det er noe virkelig galt når en privateid institusjon får sette hele den kunstneriske dagsordenen i et lite sosialdemokrati, men mønstringene i dette rommet er prekære, ja faktisk avgjørende for vår kunstforståelse i Norge.

Prosjektet til Einarsson stopper opp og blir en merkevare

Man kan si at disse to kunstnerne, Faldbakken og Einarsson, gjennom sin institusjonsoverskridende popularitet, har lansert dada og pop for et kunstignorant publikum. For i vår nasjonale narsissisme kunne vi ikke ta noe som kom fra Amerika eller Frankrike for gitt. Det hang liksom ikke på greip. *Readymade*? Det ignorerer vi. Einarsson fremlegger koder som kanskje er vanskelig å løse på en studievisitt eller en utstilling, men som man blir ferdig med temmelig raskt i et kunsthistorisk perspektiv. Og akkurat der vil man se at av de tre kunstnerne som dominerte de siste fem årene, så ble den beste oppsummeringen presentert i en instutisjon med krykker.

For der prosjektet til Einarsson stopper opp og blir en merkevare, en blindvei for kommende generasjoner, og Bjarne Melgaards *Jealous* er en fallittærklæring i forhold til alt det han tidligere har gjort, står Faldbakkens prosjekt som en proklamasjon av frihet gjennom negasjon, en oppfordring til revolusjon. Men som kynisk romantiker, innenfor de premissene Astrup setter, leverer Einarsson en så optimal utstilling som ambisjonene tillater.

Gardar Eide Einarsson er kanskje Norges største kunstner. Akkurat nå. Å fornekte det er som å fornekte mørket inni deg. Det blir bare sutring av sånt. Hvordan historien behandler ham er et annet spørsmål. Et spørsmål han ignorerer med en hoverende eleganse. Jeg digger *Power has a Fragrance* på samme måte som jeg digga *Terminator Salvation*. Med ironisk distanse. Liksom. På en måte.

Som Max Demian i Herman Hesse-boken *Demian: Historien om Emil Sinclairs ungdom* har disse tre åpnet porten til den andre siden. Og når de nå troner som de tre store, er det vel fortjent. For det blir vist i *Shocked ..., Jealous* og *Power ...* at individet kan frembringe større bilder mer effektivt enn en unison kollektiv agenda, og det bryter med de fleste konvensjoner i sosialdemokratiet. Kunsten har kommet til Norge.

Kristian Skylstad er kunstner. Utstillingen Power has a Fragrance *av Gardar Eide Einarsson vises på Astrup Fearnley til 15. august.*